

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (siódma izba)

z dnia 13 marca 2014 r. *

Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości — Jurysdykcja w sprawach cywilnych i handlowych — Rozporządzenie (WE) nr 44/2001 — Jurysdykcja szczególna — Artykuł 5 pkt 1 i 3 — Powództwo dotyczące odpowiedzialności cywilnej — Charakter kontraktowy lub deliktowy

W sprawie C-548/12

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Landgericht Krefeld (Niemcy) postanowieniem z dnia 27 września 2012 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 30 listopada 2012 r., w postępowaniu:

Marc Brogsitter

przeciwko

Fabrication de Montres Normandes EURL,

Karsten Fräßdorf,

TRYBUNAŁ (siódma izba),

w składzie: J.L. da Cruz Vilaça, prezes izby, J.C. Bonichot (sprawozdawca), i A. Arabadjiev, sędziowie,

rzecznik generalny: N. Jääskinen,

sekretarz: A. Impellizzeri, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 28 listopada 2013 r., rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu M. Brogsittera, Rechtsanwalt, osobiście,
- w imieniu Fabrication de Montres Normandes EURL oraz M. Fräßdorfa przez A. Mansouriego, Rechtsanwalt,
- w imieniu rządu portugalskiego przez L. Ineza Fernandesa oraz S. Nunes de Almeidę, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez W. Bogensbergera oraz A.M. Rouchaud-Joët, działających w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: niemiecki.

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,
wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 5 pkt 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2001, L 12, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 19, t. 4, s. 42).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między M. Brogsitterem, zamieszkałym w Kempen (Niemcy), a Fabrication de Montres Normandes EURL (zwaną dalej „Fabrication de Montres Normandes”), spółką z siedzibą w Brionne (Francja), oraz K. Fräβdorfem, zamieszkałym w Neuchâtel (Szwajcaria), dotyczącego powództw wniesionych w różnych celach przez M. Brogsittera w związku ze szkodami, jakie miał ponieść z powodu działań uważanych za nieuczciwą konkurencję.

Ramy prawne

- 3 Artykuł 1 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001 przewiduje:

„Niniejsze rozporządzenie ma zastosowanie w sprawach cywilnych i handlowych, niezależnie od rodzaju sądu. Nie obejmuje ono w szczególności spraw podatkowych, celnych i administracyjnych”.

- 4 Artykuł 2 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001 stanowi:

„Z zastrzeżeniem przepisów niniejszego rozporządzenia osoby mające miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego mogą być pozywane, niezależnie od ich obywatelstwa, przed sądy tego państwa członkowskiego”.

- 5 Artykuł 5 rozporządzenia nr 44/2001 przewiduje:

„Osoba, która ma miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego, może być pozwana w innym państwie członkowskim:

- 1) a) jeżeli przedmiotem postępowania jest umowa lub roszczenia wynikające z umowy – przed sąd miejsca, gdzie zobowiązanie zostało wykonane albo miało być wykonane;
- b) w rozumieniu niniejszego przepisu – i o ile co innego nie zostało uzgodnione – miejscem wykonania zobowiązania jest:
  - w przypadku sprzedaży rzeczy ruchomych – miejsce w państwie członkowskim, w którym rzeczy te zgodnie z umową zostały dostarczone albo miały zostać dostarczone;
  - w przypadku świadczenia usług – miejsce w państwie członkowskim, w którym usługi zgodnie z umową były świadczone albo miały być świadczone;
- c) jeśli lit. b) nie ma zastosowania, wówczas stosuje się lit. a);

[...]

- 3) jeżeli przedmiotem postępowania jest czyn niedozwolony lub czyn podobny do czynu niedozwolonego albo roszczenia wynikające z takiego czynu – przed sąd miejsca, gdzie nastąpiło lub może nastąpić zdarzenie wywołujące szkodę;

[...]”.

Postępowanie główne i pytanie prejudycjalne

- 6 Z postanowienia odsyłającego wynika, że M. Brogsitter zajmuje się sprzedażą luksusowych zegarków. W 2005 r. zawarł umowę z mistrzem zegarmistrzowskim K. Fräßdorfem, zamieszkałym wówczas we Francji, na podstawie której ten ostatni zobowiązał się do opracowania mechanizmów zegarowych do luksusowych zegarków, które następnie miały być sprzedawane seryjnie na rachunek M. Brogsittera. Karsten Fräßdorf prowadził działalność w ramach spółki Fabrication de Montres Normandes, której był jedynym wspólnikiem i którą zarządzał. Od 2010 r. K. Fräßdorf zamieszkuje w Szwajcarii.
- 7 Marc Brogsitter, jak twierdzi, poniósł wszystkie koszty związane ze stworzeniem dwóch mechanizmów zegarowych będących przedmiotem umowy.
- 8 Oprócz prac dotyczących tych dwóch mechanizmów K. Fräßdorf i Fabrication de Montres Normandes równolegle opracowali inne mechanizmy zegarowe, jak również obudowy i cyferblaty, które we własnym imieniu zaprezentowali na światowych targach zegarmistrzowskich w Bazylei (Szwajcaria) w kwietniu i maju 2009 r. Wprowadzali je do obrotu we własnym imieniu i na własny rachunek, reklamując je na stronie internetowej w językach niemieckim i francuskim.
- 9 Marc Brogsitter twierdzi, że poprzez tę ostatnią działalność pozwani naruszyli swoje zobowiązania umowne. Jego zdaniem K. Fräßdorf oraz Fabrication de Montres Normandes zobowiązali się pracować wyłącznie na jego rachunek i w związku z tym nie mogli ani opracowywać, ani wykorzystywać we własnym imieniu i na własny rachunek mechanizmów zegarowych, niezależnie od tego, czy były one identyczne z mechanizmami będącymi przedmiotem umowy, czy też nie.
- 10 Marc Brogsitter domaga się zaniechania spornej działalności, a także odszkodowania z tytułu czynów niedozwolonych kontrahentów na podstawie niemieckich Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb (ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji) oraz § 823 ust. 2 Bürgerliches Gesetzbuch (kodeksu cywilnego). Podnosi on, że poprzez swoje działania pozwani naruszyli tajemnicę handlową, zdeorganizowali jego przedsiębiorstwo, dopuścili się oszustwa oraz nadużyli zaufania.
- 11 Pozwani wnieśli o oddalenie powództwa. Złożyli również powództwo wzajemne, w ramach którego podnieśli, że mechanizmy o spornych kalibrach stanowią w każdym wypadku konstrukcję odmienną niż będąca przedmiotem umowy i nie są objęte prawem wyłączności. Pozwani podnoszą też zarzut braku jurysdykcji, wywodząc, że do rozpoznania ogółu żądań przedstawionych przez M. Brogsittera miejscowo właściwe, na podstawie art. 5 pkt rozporządzenia nr 44/2001, są wyłącznie sądy francuskie, ponieważ zarówno miejsce wykonania świadczenia będącego przedmiotem spornej umowy, jak i miejsce wystąpienia zdarzenia powodującego domniemaną szkodę znajdują się we Francji.
- 12 W trakcie trwania procesu w stosunku do Fabrication de Montres Normandes zostało wszczęte postępowanie upadłościowe. Wyznaczony we Francji syndyk upoważnił pełnomocników pozwanych do kontynuowania procesu.
- 13 Z postanowienia odsyłającego wynika także, że Oberlandesgericht Düsseldorf (wyższy sąd krajowy w Düsseldorf) rozstrzygnął już, wyrokiem z dnia 5 października 2011 r., apelację od pierwszego wyroku Landgericht Krefeld, który uznał się za niewłaściwy miejscowo. Oberlandesgericht Düsseldorf stwierdził, że jurysdykcja międzynarodowa sądu pierwszej instancji w aspekcie zawisłej przed nim sprawy opiera na art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 i obejmuje wyłącznie rozpoznanie

wniesionych przez M. Brogsittera żądań dotyczących odpowiedzialności cywilnej o charakterze deliktowym. Pozostałe roszczenia należą jego zdaniem do zakresu pojęcia „umowy lub roszczeń wynikających z umowy” w rozumieniu art. 5 pkt 1 tego rozporządzenia i należy ich dochodzić przed sądem francuskim.

- 14 Landesgericht Krefeld zastanawia się jednak, czy w świetle okoliczności sprawy, a w szczególności wobec istnienia umowy między stronami sporu, nie należy wniesionych do niego powództw dotyczących odpowiedzialności uważać za należące do zakresu pojęcia „umowy lub roszczeń wynikających z umowy” w rozumieniu art. 5 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 i podlegające raczej jurysdykcji sądu francuskiego.
- 15 W tych okolicznościach Landgericht Krefeld postanowił zawiesić postępowanie i skierować do Trybunału następujące pytanie prejudycjalne:

„Czy art. 5 pkt 1 rozporządzenia [nr 44/2001] należy interpretować w ten sposób, że wnioskodawca, który twierdzi, że poniósł szkodę poprzez sprzeczne z zasadami konkurencji działanie jego kontrahenta mającego siedzibę w innym umawiającym się państwie, kwalifikowane na podstawie prawa niemieckiego jako czyn niedozwolony, może dochodzić od niego roszczeń związanych z umową także wtedy, o ile opiera się w swojej skardze na deliktowych podstawach odpowiedzialności?”

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

- 16 Poprzez swoje pytanie sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy powództwa dotyczące odpowiedzialności cywilnej takie jak te, których dotyczy postępowanie główne, mające w prawie krajowym charakter deliktowy, należy jednak uznać za wchodzące w zakres pojęcia „umowy lub roszczeń wynikających z umowy” w rozumieniu art. 5 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 44/2001 z uwagi na umowę wiążącą strony postępowania głównego.
- 17 Na wstępie należy oddalić jako bezzasadny podniesiony przez M. Brogsittera zarzut niedopuszczalności, zgodnie z którym kwestia ta nie ma znaczenia dla sprawy, jako że sąd odsyłający powinien w każdym wypadku być uważany za terytorialnie właściwy na podstawie art. 5 pkt 1 lit. b) rozporządzenia nr 44/2001, który obejmuje umowy sprzedaży rzeczy ruchomych lub art. 5 pkt 3 tego rozporządzenia. Tego rodzaju argumentacja dotyczy bowiem wyłącznie tego, w jako sposób należy interpretować przepisy prawa Unii, których dotyczy postępowanie główne, a tym samym nie stanowi przyczyny nieważności pytania przedłożonego w trybie prejudycjalnym.
- 18 Następnie należy przypomnieć, że z utrwalonego orzecznictwa wynika, iż pojęcia „umowy lub roszczeń wynikających z umowy” i „czynu niedozwolonego lub czynu podobnego do czynu niedozwolonego albo roszczeń wynikających z takiego czynu” w rozumieniu, odpowiednio, art. 5 pkt 1 lit. a) oraz pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w sposób autonomiczny, poprzez odniesienie zasadniczo do systemu i celu tego rozporządzenia, w celu zapewnienia jego jednolitego stosowania we wszystkich państwach członkowskich (zob. w szczególności wyrok z dnia 18 lipca 2013 r. w sprawie C-147/12 ÖFAB, pkt 27). W rezultacie nie mogą być one rozumiane jako odesłanie do kwalifikacji stosunku prawnego będącego przedmiotem sporu przed sądem krajowym przewidzianej przez właściwe prawo krajowe.
- 19 Ponadto, ponieważ rozporządzenie zastąpiło w stosunkach między państwami członkowskimi Konwencję z dnia 27 września 1968 r. o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 1972, L 299, s. 32), zmienioną późniejszymi konwencjami o przystąpieniu nowych państw członkowskich do tej konwencji (zwaną dalej „konwencją brukselską”), dokonana przez Trybunał wykładnia postanowień tej konwencji pozostaje aktualna dla późniejszych przepisów rozporządzenia, kiedy przepisy tych aktów można uznać za równoważne (ww. wyrok

w sprawie ÖFAB, pkt 28). Tak jest w przypadku art. 5 pkt 1 lit. a) i art. 5 pkt 3 rzeczonoego rozporządzenia w odniesieniu, odpowiednio, do art. 5 pkt 1 i 3 konwencji brukselskiej (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie ÖFAB, pkt 29).

- 20 W tej kwestii należy wskazać, że z utrwalonego orzecznictwa wynika, iż zakres pojęcia „czynu niedozwolonego lub czynu podobnego do czynu niedozwolonego albo roszczeń wynikających z takiego czynu” w rozumieniu art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 obejmuje każde żądanie zmierzające do ustalenia odpowiedzialności pozwanego, które nie dotyczą „umowy lub roszczenia wynikającego z umowy” w rozumieniu art. 5 pkt 1 lit. a) tego rozporządzenia (zob. w szczególności wyrok z dnia 27 września 1988 r. w sprawie 189/87 Kalfelis, Rec. s. 5565, pkt 17).
- 21 W celu określenia charakteru powództw dotyczących odpowiedzialności wniesionych do sądu odsyłającego należy zatem w pierwszej kolejności ustalić, czy – niezależnie od ich kwalifikacji w prawie krajowym – mają one charakter kontraktowy (zob. podobnie wyrok z dnia 1 października 2012 r. w sprawie C-167/00 Henkel, Rec. s. I-8111, pkt 37).
- 22 Z postanowienia odsyłającego wynika, że strony postępowania głównego są związane umową.
- 23 Jednak sama tylko okoliczność, że jedna z umawiających się stron występuje z powództwem dotyczącym odpowiedzialności cywilnej przeciwko drugiej stronie, nie jest wystarczająca do uznania, że powództwo to wchodzi w zakres pojęcia „umowy lub roszczeń wynikających z umowy” w rozumieniu art. 5 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 44/2001.
- 24 Ma to miejsce tylko wówczas, gdy zarzucane zachowanie można uznać za uchybienie zobowiązaniom umownym w kształcie możliwym do określenia przy uwzględnieniu przedmiotu umowy.
- 25 Tak jest a priori w przypadku, gdy w celu wykazania zgodnego lub, przeciwnie, niezgodnego z prawem charakteru zachowania zarzucanego przez powoda pozwanemu niezbędna okazuje się wykładnia umowy wiążącej pozwanego z powodem.
- 26 Do sądu odsyłającego należy zatem ustalenie, czy przedmiotem powództw wniesionych przez powoda w postępowaniu głównym jest żądanie naprawienia szkody, którego kauzy można racjonalnie upatrywać w naruszeniu praw i obowiązków wynikających z umowy wiążącej strony w postępowaniu głównym, co spowodowałoby konieczność wzięcia go pod uwagę przy rozstrzygnięciu sprawy.
- 27 Jeśli tak jest, powództwa te dotyczą „umowy lub roszczenia wynikającego z umowy” w rozumieniu art. 5 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 44/2001. W przeciwnym wypadku powinny zostać uznane za wchodzące w zakres pojęcia „czynu niedozwolonego lub czynu podobnego do czynu niedozwolonego albo roszczeń wynikających z takiego czynu” w rozumieniu art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001.
- 28 Należy również wskazać, że w pierwszym przypadku jeżeli umowa, której dotyczy postępowanie główne, jest umową sprzedaży rzeczy ruchomych lub świadczenia usług w rozumieniu tego przepisu, to właściwość miejscową w sprawach dotyczących umowy lub roszczeń wynikających z umowy należy ustalać na podstawie łączników określonych w art. 5 pkt 1 lit. b) rozporządzenia nr 44/2001. Jak wynika z art. 5 pkt 1 lit. c) rozporządzenia nr 44/2001, jedynie bowiem w przypadku gdy umowa nie mieści się w żadnej z tych dwóch kategorii, należy ustalać jurysdykcję zgodnie z łącznikiem przewidzianym w art. 5 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 44/2001 (zob. podobnie wyroki: z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie C-533/07 Falco Privatstiftung i Rabitsch, Zb.Orz. s. I-3327, pkt 40; a także z dnia 19 grudnia 2013 r. w sprawie C-9/12 Corman-Collins SA, pkt 42).
- 29 W konsekwencji na przedłożone pytanie należy udzielić następującej odpowiedzi: Powództwa dotyczące odpowiedzialności cywilnej takie jak te, których dotyczy postępowanie główne, mające w prawie krajowym charakter deliktowy, należy jednak uznać za wchodzące w zakres pojęcia „umowy lub

roszczeń wynikających z umowy” w rozumieniu art. 5 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 44/2001, jeżeli zarzucane pozwanemu zachowanie można uznać za uchybienie zobowiązaniom umownym w kształcie możliwym do określenia z uwzględnieniem przedmiotu umowy.

W przedmiocie kosztów

- ³⁰ Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (siódma izba) orzeka, co następuje:

Powództwa dotyczące odpowiedzialności cywilnej takie jak te, których dotyczy postępowanie główne, mające w prawie krajowym charakter deliktowy, należy jednak uznać za wchodzące w zakres pojęcia „umowy lub roszczeń wynikających z umowy” w rozumieniu art. 5 pkt 1 lit. a) rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych, jeżeli zarzucane pozwanemu zachowanie można uznać za uchybienie zobowiązaniom umownym w kształcie możliwym do określenia z uwzględnieniem przedmiotu umowy.

Podpisy